

परेनटेरल फिडिंग

सई पाटील
गृह विज्ञान विभाग
विवेकानंद कॉलेज , कोल्हापूर

पॅरेनटेरल फिडिंग आणि पोषक घटकांच्या गरजानुसार आहारात बदल

► पॅरेनटेरल फिडिंग:

यालाच ' इंट्राव्हेनस फिडिंग ' असेही म्हणतात या पद्धतीत शिरे मार्फत पोषणाचा पुरवठा केला जातो जेव्हा अन्ननलिकेचे मार्फत रुग्णाचे पोषण करणे शक्य नसते अशावेळी उष्मांक व काही जीवनसत्वांची गरज पूर्ण करून पोषण घडवून आणण्यासाठी इंट्राव्हेनस फिडिंग दिले जाते किंवा ' अण्णा व्यतिरिक्त इतर माध्यमातून घडवून आणल्या जाणाऱ्या पोषणास Parenteral Nutrition असे म्हणतात अन्न संस्थेची शस्त्रक्रिया झाल्यास तीव्र भाजल्यास तोंडाचा/घशाचा कॅन्सर झाल्यास मेंदूला इजा झाल्यास यकृताच्या कार्यात बिघाड होऊन आलेली बेशुद्धी किंवा तीव्र मधुमेहामुळे आलेली बेशुद्धी इ. मध्ये पॅरेनटेरल फिडिंग देतात.

✓ या पद्धतीचे प्रमुख उद्देश :

१. रुग्णाच्या शरीरास पाणी व क्षारांचा पुरवठा करून डीहायड्रेशन टाळणे व शरीरातील क्षारांचा समतोल राखणे.
२. शरीरातील उती व प्रथिनांचा झालेला नाश भरून काढणे.
३. रुग्णास पुरेशा उष्मांकाचा पुरवठा करणे.

✓ पॅरेन्टेरल न्यूट्रिशनच्या पद्धती :

- अ) पेरीफेरल व्हेनमार्फत : या पद्धतीत ग्लुकोज सलाईन व इतर क्षार थोड्या कालावधीसाठी द्यायचे असतात यासाठी आयसोटोनिक द्रवातून हाताच्या शिरे मार्फत रक्तात सोडले जातात.

ब) पॉलीथिन ट्यूबचा वापर करून पोषण देणे : जेव्हा जास्त कालावधीसाठी पूर्ण पॅरेन्टेरल पोषण देण्याची गरज असते तेव्हा सर्व पोषक घटक हायपरटोनिक द्रवात मिसळून पायांच्या शिरे मार्फत दिले जाते हे पोषण देण्यासाठी 'सुपेरियर' किंवा 'इन्फेरियर' या मोठ्या शिरेचा वापर केला जातो.

- ✓ Total Parenteral Nutrition (TPN) साठी : ग्लूकोज, इमलसी फाईड फॅट, क्रिस्टलाइन अमायनो ॲसिड, ब १२ , फोलिक आम्ल , जीव. के, सोडियम, क्लोरीन, फॉस्फरस, पोटॅशियम, कॅल्शियम आणि मॅग्नेशियम सारखे क्षार आणि झिंक, तांबे, क्रोमियम, मॅंग्रीज, आणि आयोडीन सारखे सूक्ष्म क्षार तो पाण्याचा समावेश असतो
- ✓ TPN मध्ये वरील घटकाचे प्रमाण ठरलेले असते व प्रत्येक अवस्थेतील रुग्णाला वेगवेगळ्या प्रमाणात उष्मांक मिळतो.
- ✓ नवजात बाळासाठी ११० ते १२५ कि.कॅ./कि.गॅ./प्रति दिवस
- ✓ मोठ्या मुलांसाठी १०० ते १२० कि.कॅ./ कि. गॅ./प्रति दिवस
- ✓ प्रोढांना TPN द्रव दर तासाला १०० मि.ली. याप्रमाणे दिवसभरात २४०० मि.ली. एवढा देतात या द्रवातून २९७४ कि.कॅ. दिवसभरात मिळतात.

पोषक घटकांच्या गरजानुसार आहारात बदल

- काहीवेळा रुग्णाच्या परिस्थितीनुसार, त्याच्या आजाराच्या प्रकारानुसार, शरीरातील चयापचयाच्या बदलानुसार आहारातील पोषक घटकांचे प्रमाण कमी/ अधिक करावे लागते उदा. मधुमेहात कर्बोदकांचा पूर्ण वापर होत नाही ताप आला असताना प्रथिनांचे विघटन वाढते व चयापचयाच्या गतीत वाढ झाल्याने उष्मांकाची गरज वाढते
- अशा सर्व परिस्थिती त्यानुसार बदल करून आहारातून ठराविक घटक वगळणे व ठराविक घटक पुरवणे असा बदल करावा लागतो.
- यानुसार आहाराचे पुढील काशी प्रकार:
 १. कमी अथवा जास्त तंतुयुक्त आहार : जास्त तंतुयुक्त आहार हा बद्धकोष्ठते सारख्या आजारात दिला जातो तर अल्सर अतिसार अमांश या सारख्या आजारांमध्ये कमी तंतुयुक्त आहार योग्य ठरतो.
 २. कमी अथवा जास्त प्रथिनांचा आहार : दैनंदिन आवश्यकतेपेक्षा जास्त प्रथिनयुक्त आहार हा अनेक आजारांसाठी सूचित केला जातो उदा. प्रथिने -कॅलरी कुपोषण, यकृताचे विकार, आंत्रवण, मूत्रपिंड दाह तसेच गरोदर अवस्था, स्तनदा अवस्था या काळात जास्त प्रथिनयुक्त आहाराची गरज असते तर कमी प्रथिने किंवा पूर्णपणे प्रथिने वगळण्याची गरज यकृताच्या आजारात येणारी बेशुद्धी व अॅक्यूट युरियामिया सारख्या आजारात असते.

३. कमी अथवा जास्त स्निग्ध युक्त आहार : अतिशय तीव्र स्वरूपातील कुपोषणात जास्त स्निग्ध युक्त आहाराची गरज असते तर कमी स्निग्ध किंवा मर्यादित स्निग्ध युक्त आहार हा यकृताच्या आजारांसाठी व हृदयरोग आजारासाठी सूचित केला जातो.

४. कमी अथवा जास्त कर्बोदके युक्त आहार : जास्त कर्बोदक युक्त आहार हा यकृताचे विविध आजार आणि शस्त्रक्रियेपूर्वी दिला जातो तर मधुमेह, लठ्ठपणा, वजन वाढ यासारख्या स्थितीत कमी कर्बोदकांचे ची आवश्यकता असते.

५. खनिज द्रव्यांच्या प्रमाणात बदल करून : जास्त कॅल्शियम युक्त आहार हा मुडदूस आणि ऑस्टोमलेशिया या विकारात दिला जातो रक्तक्षय सारख्या आजारात लोहाचे प्रमाण वाढवावे लागते किडनी स्टोन सारख्या विकारात कॅल्शियमचे प्रमाण कमी करावे लागते तसेच हृदयाकडे रक्त वाहून नेणाऱ्या धमन्यांचे विकार, उच्च रक्तदाब यासारख्या आजारात सोडियम म्हणजेच मीठ या क्षाराचे प्रमाण कमी करावे लागते.

६. कमी प्यूरिन असणारा आहार : हा आहार संधी वायू या आजारावर उपचार करण्यासाठी दिला जातो मास, मासे, प्राण्यांचे अवयव व पेशी यामध्ये

प्यूरिन जास्त प्रमाणात असते संपूर्ण तृणधान्य, डाळी, वाटाणा, हिरव्या पालेभाज्या, शेंगा यात साधारण प्रमाणात असते तर दूध, दुधाचे पदार्थ, अंडी, गिरणीत तयार केलेली धान्ये, फळे, साखर यामध्ये अतिशय कमी प्रमाणात प्यूरिन असते.

THANK YOU